

پس از آن دبیر اجرایی همایش، دکتر اکبری، عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی با قرار گرفتن در جایگاه، به میهمانان و حضار خیر مقدم گفت و از حضور اساتیدی همچون دکتر فرشیدورد و دکتر منوچهر ستوده قدردانی و سیاستگزاری کرد.

دکتر فریدون، رئیس دانشگاه، در آغاز برنامه با تقدیر و سپاس از همکاران خود در دانشگاه، هدف از فعالیت‌های دانشگاه را تولید علم و معرفت دانسته و گفت: یکی از اهداف این سمینار حفظ و حراست میراث علمی و انتقال اندیشه‌ها به نسل جدید است. وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به اهداف آموزشی فرهنگی دانشگاه، نگاه علمی و آکادمیک و پیرایش گویش سمنانی از خشو و زواید را از اهداف سمینار ذکر کرده و خواستار همراهی و همکاری محققان فرهنگی برای دستیابی به این اهداف شد.

دکتر فریدون در بخش پایانی سخنان خود آمادگی دانشگاه را برای تأسیس مرکز دائمی پژوهش گویش سمنانی اعلام کرد و محققان را به همکاری با این مرکز دعوت نمود.

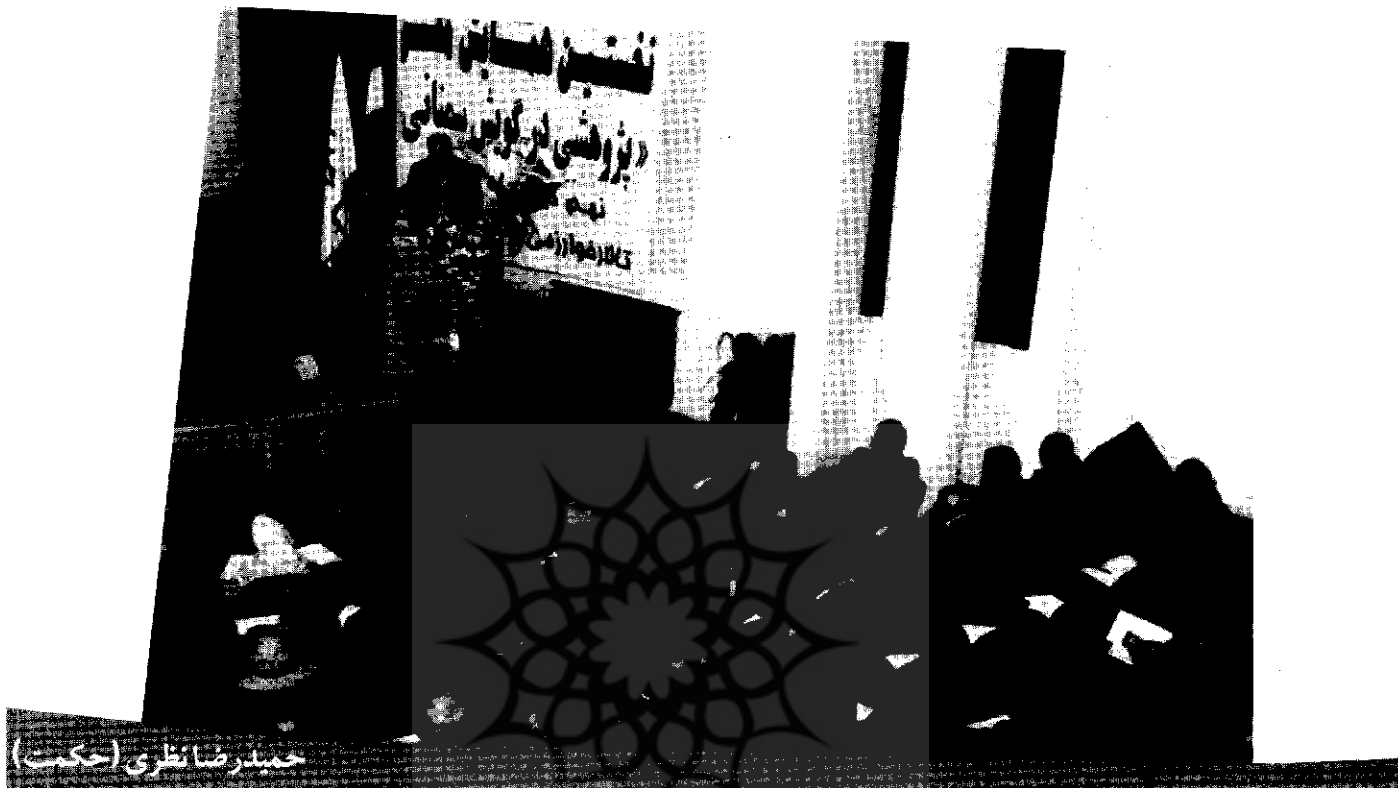
دکتر عصمت اسماعیلی، مدیر گروه زبان و ادبیات فارسی و دبیر علمی همایش، سخنران بعدی این سمینار بود. وی با اشاره به نحوه

نخستین همایش ملی پژوهشی در گویش سمنانی در تالار خوارزمی دانشکده مهندسی سمنان برگزار شد. این همایش که به همت معاونت پژوهشی دانشگاه سمنان و با تلاش علمی گروه زبان و ادبیات فارسی این دانشگاه در روز نهم دی ماه برگزار شد، با حمایت و پشتیبانی شورای اسلامی شهر سمنان، مجمع امور صنفی و توزیعی - خدماتی سمنان و همیاری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان سمنان همراه بود.

اگر چه در سال‌های گذشته نشست محدودی با حضور برخی از پژوهشگران سمنانی در حوزه گویش و لهجه این منطقه از سوی آموزش و پرورش شهرستان سمنان برگزار شده بود اما باید گفت نخستین مجمع رسمی که با فرهنگ گویش سمنانی به صورت جدی و در فضایی علمی برخورد کرد همین همایش پژوهشی در گویش سمنانی بود.

پخش سرود جمهوری اسلامی و قرائت آیاتی از کلام‌الله مجید آغازگر برنامه‌های صبح این همایش بود.

ترجمه منظوم آیات قرآن کریم (سوره حمد) و چند آیه دیگر به گویش سمنانی، توسط استاد عبدالمحمد خالصی از شعرای توانمند سمنانی، از نکات جالب و جذاب برنامه افتتاحیه این همایش بود که متن ترجمه و شعر ایشان نیز بر پرده تالار برای حاضران نمایش داده می‌شد.

حیدر صانظی (حکمت)

شکل گیری این همایش از همکاران و حامیان برگزاری این مجمع علمی قدردانی نموده و با تأکید بر اهمیت برگزاری همایش خواستار برخورد جدی تر محافل علمی و فرهنگی با گویش کهن سمنانی شد. وی با اشاره به ساختار صرفی و نحوی، گویش سمنانی را از گویش های کهن دانست که یادآور زبان فارسی باستان است. وی اظهار امیدواری کرد با اهتمام جمعی محققان و مراکز پژوهشی کشور، گویش کهن سمنانی بیش از پیش مورد توجه واقع گردد و محققان با رویکردهای جدید به این گویش بنگرند و ویژگی های آن را بازشناسی کنند.

پس از سخنرانی دبیر همایش، دکتر منوچهر ستوده که از پیشکسوتان و محققان کهن سال گویش سمنانی هستند در جایگاه مخصوص قرار گرفت و ذبیح الله وزیري از محققان و همراهان استاد ستوده اقدام به معرفی ایشان کرد. وزیري با اشاره به خدمات فرهنگی و پژوهش های علمی دکتر ستوده، عشق و علاقه ایشان به فرهنگ ایران زمین و به ویژه سمنانی را، یکی از دلایل پیگیری و نگارش رساله های علمی و تحقیقاتی در سنين كهولت دانست و گفت: نخستین رساله علمی در کشور که در رابطه با گویش های محلی سمنانی به رشته تحریر درآمده اثر قلم ارزشمند دکتر ستوده است که با گذشت بیش از ۴۰ سال همچنان

به عنوان مرجعی معتبر مورد توجه است.

بعد از سخنان وزیري دکتر منوچهر ستوده سمنان را جزیره لهجه های ایران دانست. ستوده با اشاره به سیر ادوار تاریخی کهن منطقه، وجود جاده سنگفرش کویر جنوب گرمسار را که در امتداد جاده ابریشم قرار دارد از ویژگی های خاص منطقه برشمرده و گفت: هر روز این مسیر و جاده هایی که به سمنان می رسیده شاهد گذر مسافران آذری، کرد، فارس و دیگر ملل بوده و ناصر خسرو و برادرش نیز از این دیار گذر کرده اند. وی گفت: قشون هلاکوخان نیز از این مسیر گذر کرده اند و این جزیره همچنان با گذشت هزاران سال مقاوم و پابرجا ایستاده است. دکتر ستوده گویش سمنانی را دارای کارایی بسیار دانسته و گفت: قدرت گویش سمنانی به گونه ای است که دیگر واژگان را در خود هضم کرده و خود با واژگانی نو و جدید همچنان زنده و پویاست و این شرایط موجب شده گویش سمنانی با گذشت سال های سال پایداری و بقای خود را حفظ کند.

پس از سخنان دکتر ستوده مجری برنامه با دعوت از دکتر فریدون رئیس دانشگاه برای قرار گرفتن در جایگاه با قرائت جملاتی از دکتر ستوده تجلیل کرده و هدایایی به رسم یادبود با لوح تقدیری زیبا به

دکتر ستوده اهدا گردید و از خدمات علمی و فرهنگی استاد به ویژه تألیف کتاب فرهنگ سمنانی، سرخه‌ای، لاسگردی، سنگسری، شه‌میرزادی که در حدود بیش از چهل سال پیش تدوین گردیده بود تقدیر و سپاسگزاری شد.

پس از برنامه افتتاحیه اعضای هیأت رئیسه آقایان دکتر علی رواقی، دکتر یدالله ثمره، دکتر مصطفی جباری در مکان مخصوص قرار گرفته و سخنرانی‌های علمی همایش آغاز شد.

دکتر فرشیورد سخنرانی خویش را با عنوان «جایگاه گویش سمنانی در میان گویش‌ها و لهجه‌های ایرانی» آغاز کرده و با تأکید بر نقش گویش‌های محلی و لهجه‌های ایرانی، زبان سمنانی را یکی از گویش‌های کهن تاریخی دانست که با گذشت سال‌ها همچنان مقاوم و پابرجا مانده است. فرشیورد از ورود برخی واژگان به زبان فارسی انتقاد کرده و خواستار دقت بیشتر محققان و پژوهشگران برای حفظ و صیانت از زبان فارسی شد. آنگاه احمد پناهی سمنانی سخنرانی خود را با عنوان «برخی از ویژگی‌های گویش سمنانی» آغاز کرد و به ویژگی‌های ضرب‌المثل‌های سمنانی و ظرفیت کنایی گویش سمنانی پرداخت. وی گفت: «گویش سمنانی به سبب پیشینه تاریخی بسیار زیاد و قواعد دستوری جالب، پیچیدگی و تفوذنابذیری از دیرباز کانون توجه پژوهشگران و زبان‌شناسان داخلی و خارجی بوده است و خویشاوندی جالبی از نظر واژه‌ها و پاره‌های اصطلاحات با چندین گویش کهن در قلمرو زبان ایرانی دارد.» دکتر علی اشرف صادقی از دیگر سخنرانان برنامه صبح بود سخنرانی استاد صادقی با عنوان «سابقه تحقیقات درباره گویش سمنانی» بود که با اشاره به برخی منابع مهم قرن چهارم هجری، سابقه این گویش را بسیار طولانی دانست.

پس از سخنرانی دکتر صادقی، استاد فرهنگ شکوهی شاعر و محقق گویش سمنانی با قرائت اشعاری به زبان سمنانی توجه حضار را جلب کرد. استاد شکوهی با اشاره به توانایی لفظی و آوایی گویش سمنانی برای نمونه واژه «کل» را مطرح کرد که فقط از دو حرف و یک صوت تشکیل شده است ولی وسعت به کارگیری این واژه را حیرت‌زا دانسته و گفت ۱۸ معنای مختلف از این واژه در گویش سمنانی وجود دارد و این قدرت و ظرفیت صرفاً در این کلمه خلاصه نمی‌شود و دیگر واژگان سمنانی در این گویش از چنین ظرفیت‌هایی برخوردارند و سپس یک رباعی خواند که هر ۱۸ معنی این واژه در آن گنجانده شده بود. دکتر ایران کلباسی از سخنرانان بعدی این مراسم بود، سخنرانی دکتر کلباسی با عنوان «ویژگی‌های شاخص گویش سمنانی» بود که در پایان ایشان با قرائت غزلی به گویش سمنانی با تلفظ دقیق و هنرمندانه توجه جمعی حاضران را به خود جلب کردند این ترانه‌ها که به رباعی‌های عاشقانه یک نا شش مشهور است بسیار مورد استقبال حضار قرار گرفت:

ایات آغازین آن چنین است:

شعر

تو با، همه دریا پی و پرون

یا کوئی بیستونی، جایی و پرون

ترجمه

تو بگو، موج‌ها را به تمامی از دریا برگرم

یا کوه بیستون را از جای برآرم

دکتر فردوس آفاگلزاده عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس سخنران بعدی بود که مقاله خود را با عنوان «ترتیب سازگانی پایه در گویش سمنانی» قرائت کرد. در بخشی از مقاله وی آمده است که: «شناسایی، توصیف و شناساندن گویش‌های موجود در هر کشور و تعیین جایگاه آن در پیکره خانواده زبان‌های جهان، امری بس ارزشمند است، علاوه بر این دستاوردها گویش‌شناسی می‌تواند در آموزش و پرورش، ایران‌شناسی، فرهنگستان ما، غنای ادبیات، مقابله با هجوم فرهنگی بیگانه، توسعه معرفت بشری، حفظ و ارتقاء هویت و غرور ملی کارگشا باشد.» پس از سخنرانی دکتر گلزاده نمایش فیلمی به عنوان نمونه شنیداری گویش سمنانی از مشاغل و حرف و صنایع دستی مانند نمدمالی و... که توضیح آنها با افراد بومی و به گویش سمنانی بود پایان بخش برنامه صبح همایش بود.

نیمه دوم برنامه همایش در بعد از ظهر با قرار گرفتن اعضای هیأت رئیسه در جایگاه آغاز شد. دکتر خسرو فرشیورد، دکتر قدرت‌الله خیاطیان و استاد پناهی اعضای هیأت رئیسه بعدازظهر بودند. ابراهیم همتی مقاله خویش را با عنوان «آسیب‌شناسی گویش سمنانی» قرائت کرد وی در بخشی از سخنان خود به سابقه هزار ساله گویش سمنانی اشاره کرد و گفت: «گویش سمنانی جزئی از زبان فارسی باستان است و مانند نمونه‌هایی از گویش سمنانی در لهجه آرامی با واژه‌های جلتا (پوست)، ملکا (پادشاه) و... می‌توان به مصداق‌هایی از این دست اشاره کرد. وی وجود رسانه‌های مختلف، مهاجرپذیری سمنان و رواج زبان فارسی میان عامه مردم را از جمله علل آسیب‌های گویش سمنانی برشمرد.» سخنران بعدی آقای دکتر جباری بود که مقاله خود را با عنوان «ناسره سرایان سمنانی» قرائت کرد. دکتر جباری با انتخاب ابیاتی از شعرای سمنانی از میرزا نعیم‌تادوران معاصر مانند استاد شکوهی و جواهری اشعار شعرای سمنانی را به نقد کشیده و گفت: به طور مثال در شعر میرزا نعیم می‌گوید:

از بهری سیم و زر متوژن او دنین کیه

«به دنبال سیم و زر می‌دوم در آن خانه» که استفاده از کلمه «از» در اشعار سمنانی سرایان جای تأمل دارد. دکتر جباری اشعار استاد شکوهی را مقید به قالب‌های خاص نمی‌داند و آنها را اشعاری که در تنگناهای مفاهیم اجتماعی و مذهبی گرفتار نشده و بسیار رسا و گویا و اصیل است توصیف کرد.

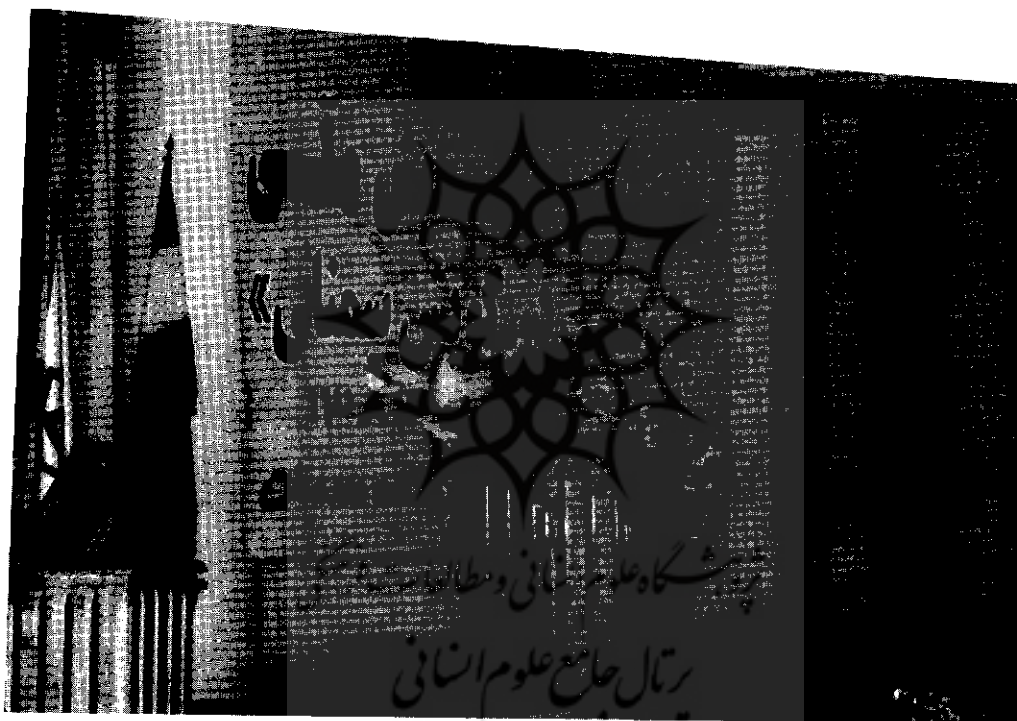
دکتر کنایون مزدپور سخنران بعدی بود که سخنرانی خویش را با عنوان «واژه‌های گویشی در متون کهن» انجام داد. وی در بخشی از سخنان خود گفت: «گویش‌ها در طول زمان صدمه می‌خورند و اندک اندک با آمیختن به زبان ملی از اصل خود دور می‌شوند.» وی در بخش دیگری از بیانات خود گفت: «هم خانواده‌گی و هم ریشگی گویش‌ها با زبان فارسی باستان، دستاورد دیگری را نیز در حوزه گویش‌شناسی موجب می‌شود.»

هجایی در گویش سمنانی سروده بود برای حضار قرائت کرد و پس از آن خانم اعظم رضایی مقاله خود را با عنوان «تاریخچه پژوهش‌های گویش سمنانی» ارائه نمود. وی با ذکر نام برخی محققان این حوزه اهمیت گویش سمنانی را در میان زبان‌های باستانی ایران بیش از گویش‌های دیگر توصیف کرد و اظهار امیدواری کرد این گویش بیش از پیش مورد توجه واقع شود.

سخنران بعدی سمینار استاد حبیب‌الله احمدپناه بود که مقاله خود را با عنوان «گویش سمنانی و ترجمه قرآن قدس» قرائت کرد.

وی در بخشی از سخنان خود گفت: «با سنجش میان واژگان و ساختار دستوری و آوایی گویش سمنانی با ترجمه قرآن‌های کهن مانند قرآن قدس و تفسیر طبری و... به برخی همسانی در حوزه واژگان دستور

آنگاه دکتر محمود براتی عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان مقاله خود را با عنوان «همسانی گویش خوانساری و گویش سمنانی» ارائه کرد. وی در بخشی از سخنان خود گفت: «شناخت و ضبط و حفظ گونه‌های مختلف گویش‌ها پیش از آنکه گویشوران اصیل آنها از دست بروند در فرصت‌های بجا مانده امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است». براتی با اشاره به چند واژه مشترک بین سمنانی و خوانساری مانند (آفتاب) آفتاو، آریسی (عروسی)، آمشو (امشب) و چند واژه دیگر به سخنان خود پایان داد. در ادامه همایش، دکتر علی رواقی سخنرانی خود را با عنوان «گویش‌ها و خوانش متون فارسی» انجام داد. وی با برشمردن برخی ویژگی‌های مشترک زبان پارسی با گویش‌ها، اهمیت گویش‌های ایران را به عنوان پشتوانه زبان و ادبیات فارسی بیش از پیش دانست.

پس از پذیرایی کوتاهی استاد پژوهش شریعتی سخنرانی خود را با عنوان «ریشه‌یابی چند واژه کهن سمنانی» انجام داد. وی در بخشی از سخنان خود با اشاره به کهن بودن گویش سمنانی، گفت: «زبان سمنانی از گویش‌های کهن ایرانی است و با واژگان زبان‌های کهن باستان مشترکات بسیار دارد». استاد پژوهش با انتخاب یکصد و پنجاه واژه کهن باستانی آنها را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و برخی از آن واژگان را برای حضار ارائه کرد. وی گفت: برای مثال واژه (ا) ضمیر فاعلی اول شخص مفرد در گویش سمنانی با زبان باستانی مشترک بوده و تشابه دارد مانند آنکه در ایران آغازین گفته می‌شده (azzam).

علی محمد مقدسی پس از سخنرانی استاد پژوهش شریعتی، نمونه‌هایی از اشعار سمنانی را که در قالب شعرهای هفت هجایی و یازده

زبان گویش سمنانی با این تفسیرها پی می‌بریم.» در پایان مراسم لوح یادبود و سپاس به سخنرانان همایش اهدا شد و بدین ترتیب نخستین همایش ملی «پژوهشی در گویش سمنانی» به کار خود پایان داد.

از برنامه‌های جنبی این همایش بازدید از موزه حضرت سمنان ویژه میهمانان غیر بومی بود که عصر روز قبل از همایش انجام شد. انتشار بولتن ویژه سمینار با عنوان (سمنی) یا سمنانی و نیز اهداء کتابچه خلاصه مقالات همایش و نیز نوار کاست فاگوش و گوفاکا که هر دو به زبان سمنانی بوده از دیگر دستاوردهای این سمینار بود.

برپایی نمایشگاه کتاب از آثار نویسندگانی که در زمینه فرهنگ سمنانی خالق آثاری بودند از دیگر برنامه‌های جنبی این همایش بود.